

Бојан Н. Тубић
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
B.Tubic@pf.uns.ac.rs
ORCID ID: 0000-0002-1590-3638

Александра А. Тороман
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
aleksandra.toroman@outlook.com
ORCID ID: 0000-0003-3848-0620

ОГРАНИЧЕЊЕ ЧЛАНА 8 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА ЗА ВРЕМЕ ВАНРЕДНОГ СТАЊА*

Сажетак: *Право на приватности представља једно од основних људских права јер покрива широк спектар односа који се односе на приватан живот појединца. Почев од права на породичан живот и права на приватан живот, многи инстинктивни који се у данашње време појављују као веома важни, као што је заштитна података, налазе своје место и део су права на приватности. Упркос томе, право на приватности је једно од релативних права заштићено Европском конвенцијом, што значи да може бити ограничено у одређеним случајевима и прописаним условима. Предмет овог рада је упрavo испитивање услова ограничења права на приватности који су прописани Европском конвенцијом и анализа праксе Европског суда за људска права. Овај Суд је, у својој пракси, на рескриптиван начин ограничавао уживање права на приватности, уз испуњавање три услова, а то су, прописаност законом, неопходности у демократском друштву и минималној циља. Један од примера могућности ограничења права на приватности је током епидемија вируса Ковид 19. С обзиром на то да је велики број држава*

---

* Рад је настао као резултат истраживања на пројекту „Заштита начела уставности и људских права у ванредним околностима у пракси уставних судова Републике Србије и Републике Српске и Европског суда за људска права“, који је финансиран од стране Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност.

из целој свејта ораничило право на приватности поставља се питање да ли и у којој мери је ограничење било неопходно, да ли је било у складу са законом и да ли је служило легитимном циљу.

Кључне речи: члан 8 ЕКЉП, Ковид 19, ограничење, ванредно стање.

1. УВОД

Право на приватност део је члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција). С обзиром на то да систем заштите људских права почива на Европској конвенцији она се сматра најнапреднијим међународним механизмом заштите људских права. Поред тога што штити људска права, она прописује и могућност ограничења неких од њих. У овом раду су пре свега приказани аспекти права на приватност како кроз дефиниције, тако и кроз практичан део. Након тога, предмет рада представља разлика између апсолутних и релативних права, као и услови под којима право на приватност, као релативно право, може бити ограничено. На крају, осврнули смо се на Ковид 19, као један од примера ванредног стања. Приказани су поједини сегменти члана 8 који би могли бити предмет будућих представки пред Европским судом за људска права (у даљем тексту: Суд) и налажење њихових решења, посматрајући и анализирајући постојећу праксу Суда. Основна хипотеза рада јесте да су услови за ограничење права на приватност рестриктивно постављени. Уколико се ова хипотеза потврди, питање је да ли ће се ограничења на исти начин примењивати и у случајевима изазваним пандемијом Ковид 19. Циљ рада јесте да на основу анализе праксе Суда утврди да ли се ограничења, односно одступања примењују на правилан начин, или је потребно нешто изменити у тексту Европске конвенције, или у самој пракси.

2. ЧЛАН 8 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ

Свака држава чланица Европске конвенције је у обавези да поштује права прокламована овом Конвенцијом, с тим што сама бира механизме уз помоћ којих остварује овај циљ.¹ Полазећи од важности Европске конвенције, на шта нам указује број држава чланица,² утицај и тумачење Суда, је

¹ Ивана Крстић, „Право на поштовање приватног и породичног живота, члан 8 Европске конвенције о људским правима“, *Београдска иницијатива за основна права*, 2006, 8.

² Тренутно тај број износи 46 држава чланица, <https://www.europewatchdog.info/en/convention-on-human-rights/>, приступљено дана 11.04.2023. године.

изузетно значајно.³ Ради поштовања обавеза прописаних Европском конвенцијом, основан је Суд, који је сталан орган.⁴

Члан 8 Европске конвенције регулише право на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке.⁵ Ова права су део приватне сфере појединца и укључују широк спектар односа који су део личности појединца, његовог развоја и интересовања.⁶ Такође, ова права намећу држави обавезу да својим грађанима обезбеде право на поштовање њиховог физичког и психичког интегритета.⁷

Право на приватност представља „еластично” право које се прилагођава великом броју променљивих ситуација,⁸ који не би могли да буду подведени под друга права заштићена овом Конвенцијом.⁹ С обзиром на то да се чланом 8 штити велики број права,¹⁰ чија листа није исцрпљена,¹¹ предмет је многобројних тумачења.¹²

2.1. Приватан живот

Приватан живот представља широк концепт за који није дата прецизна дефиниција,¹³ те је Суд од предмета до предмета утврђивао шта све спада у

---

³ Јелена Миленковић, „Право на приватност из члана 8 Европске конвенције о људским правима и легалност мера епидемиолошког праћења ради сузбијања пандемије вируса Ковид-19”, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 89/2020, 306.

⁴ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (The Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms), усвојена 4. новембра 1950. године, ступила на снагу 3. септембра 1953. године, Савет Европе, Рим, члан 19. Република Србија је чланица ове Конвенције („Sl. List SCG 9/2003).

⁵ *Ibid.*, члан 8.

⁶ Dragoljub Popović, *Evropsko pravo ljudskih prava*, Službeni glasnik, Beograd 2012, 293; Dušan Ignjatović, „Mere presretanja komunikacije i zadržavanja podataka iz perspektive Strazburra i propisa i prakse u Republici Srbiji”, *Beogradski centar za bezbednosnu politiku*, 2015, 6.

⁷ *Nitecki v. Poland*, представка бр. 65653/01, одлука о прихватљивости представке од 21. марта 2002. године, 4-5.

⁸ Ivana Krstić, Tanasije Marinković, *Evropsko pravo ljudskih prava*, Savet Evrope, 2016, 167.

⁹ Ivan Vukčević, „Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the right to privacy in the Constitution of Montenegro”, *Strani pravni život*, 4/2020, 106.

¹⁰ *Amann v. Switzerland*, представка бр. 27798/95, пресуда од 16. фебруара 2000. године, параграф 65; Slavica Gutić, „Pravo na privatnost u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda”, *Strani pravni život*, 2/2010, 344.

¹¹ Ivana Roagna, *Zaštita prava na poštovanje privatnog i porodičnog života, u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima*, Priručnici Saveta Evrope za ljudska prava, Generalni direktorat za ljudska prava i vladavinu prava, 2012, 13.

¹² Anne Connely, “Problems of Interpretation of Article 8 of the European Convention on Human Rights”, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 35, 1986, 568.

¹³ *Niemietz v. Germany*, представка бр. 13710/88, пресуда од 16. децембра 1992. године, параграф 29; *Pretty v. The United Kingdom*, представка бр. 2346/02, пресуда од 29. јула 2002.

приватан живот.¹⁴ Овај појам обухвата физички и психички интегритет човека и може да покрије више аспеката његовог физичког и друштвеног идентитета,¹⁵ чак и у неким ситуацијама одређени аспекти образовања могу да спадају у приватан живот појединца.¹⁶ Кроз своју судску праксу, Суд је дао смернице о значењу и обиму приватног живота,¹⁷ али се она развија у складу са друштвеним и технолошким развојем.¹⁸ Такође, он обухвата области у којима појединац може да развија своју личност и према спољашњем свету и у односима са другима.¹⁹

Анализирајући праксу Суда и имајући у виду да приватан живот обухвата широк спектар питања, они се могу поделити на следећи начин.

Прву групу чини физички, психички и морални интегритет појединца и ту спадају следеће области: питања која се тичу жртава насиља;²⁰ репродуктивна права, на пример забрана абортуса;²¹ присилно лечење и обавезни медицински поступци;²² душевне болести;²³ здравствена заштита и лечење;²⁴ питања која се тичу окончања живота;²⁵ питања инвалидитета;²⁶ питања која се тичу сахрана и преминулих особа;²⁷ питања животне средине;²⁸ сексуална оријентација и сексуалан живот.²⁹

године, параграф 61; *Peck v. The United Kingdom*, представка бр. 44647/98, пресуда од 28. априла 2003. године, параграф 57.

¹⁴ Ivana Roagna, *op.cit.*, 14.

¹⁵ *Denisov v. Ukraine*, представка бр. 76639/11, пресуда од 25. септембра 2018. године, параграф 95; *S. and Marper v. the United Kingdom*, представка бр. 30562/04, пресуда од 4. септембра 2008. године, параграф 66.

¹⁶ *F.O. v. Croatia*, представка бр. 29555/13, пресуда од 06. септембра 2021. године, параграф 81.

¹⁷ *Paradiso and Campanelli v. Italy*, представка бр. 25358/12, пресуда од 24. јануара 2017. године, параграф 159.

¹⁸ European Court of Human Rights, Guide to Article 8 of the European Convention on Human Rights – Right to respect for private and family life, home and correspondence, 31 August 2022, 25.

¹⁹ *Haas v. Switzerland*, представка бр. 31322/07, пресуда од 20. јануара 2011. године, параграф 50; *Sargsyan v. Azerbaijan*, представка бр. 40167/06, пресуда од 16. јуна 2015. године, параграф 255.

²⁰ *Špadijer v. Montenegro*, представка бр. 31549/18, пресуда од 09. фебруара 2022. године.

²¹ *A, B and C v. Ireland*, представка бр. 25579/05, пресуда од 16. децембра 2010. године, параграф 214.

²² *M.A.K. and R.K. v. The United Kingdom*, представка бр. 45901/05 и 40146/06, пресуда од 23. јуна 2010. године.

²³ *Bensaid v. The United Kingdom*, представка бр. 44599/98, пресуда од 6. маја 2001. године.

²⁴ *Mehmet Ulusoy and others v. Turkey*, представка бр. 54969/09, пресуда од 4. новембра 2019. године.

²⁵ *Haas v. Switzerland, op.cit.*, параграф 51.

²⁶ *Jivan v. Romania*, представка бр. 62250/19, пресуда од 8. маја 2022. године.

²⁷ *M.L. v. Slovakia*, представка бр. 34159/17, пресуда од 14. јануара 2022. године.

²⁸ *Hatton and others v. The United Kingdom*, представка бр. 36022/97, пресуда од 8. јула 2003. године.

²⁹ *Beizaras and Levickas v. Lithuania*, представка бр. 41288/15, пресуда од 14. маја 2020. године.

Даље, другу групу чини приватност у коју спадају следеће области: право на сопствене слике и фотографије и објављивање фотографија, слика и чланака;³⁰ заштита угледа појединца и клевета;³¹ заштита података;³² право на приступ личним информацијама;³³ информације о здрављу;³⁴ прикупљање датотека или података од стране сигурносних служби или других државних органа;³⁵ полицијски надзор;³⁶ полицијска овлашћења за претрес и заустављање;³⁷ кућне посете, претреси и одузимање;³⁸ однос адвокат-клијент;³⁹ приватност током боравка у притвору или затвору.⁴⁰

И на крају, трећу групу чине идентитет и аутономија и у њих спадају: право на лични развој и аутономију;⁴¹ право на откривање властитог порекла;⁴² правни однос између родитеља и деце;⁴³ верска и филозофска уверења;⁴⁴ право на жељени изглед;⁴⁵ право на име и лична документа;⁴⁶ родни идентитет;⁴⁷ право на етнички идентитет;⁴⁸ апатриди, држављанство и пребивалиште;⁴⁹ одлуке о депортацији и протеривању;⁵⁰ брачни и родитељски статус.⁵¹

---

³⁰ *Lopez Ribalda and others v. Spain*, представка бр. 1874/13 и 8567/13, пресуда од 17. октобра 2019. године.

³¹ *Alex Springer AG v. Germany*, представка бр. 39954/08, пресуда од 7. фебруара 2012. године.

³² *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland*, представка бр. 931/13, пресуда од 27. јуна 2017. године.

³³ *Mikulić v. Croatia*, представка бр. 53176/99, пресуда од 4. септембра 2002. године.

³⁴ *Kotilainen and others v. Finland*, представка бр. 62439/12, пресуда од 17. децембра 2020. године.

³⁵ *Big Brother Watch and others v. The United Kingdom*, представка бр. 58170/13, пресуда од 25. маја 2021. године.

³⁶ *Uzun v. Germany*, представка бр. 35623/05, пресуда од 2. децембра 2010. године.

³⁷ *Vig v. Hungary*, представка бр. 59648/13, пресуда од 14. априла 2021. године.

³⁸ *Sabani v. Belgium*, представка бр. 53069/15, пресуда од 8. јуна 2022. године.

³⁹ *Altay v. Turkey (No.2)*, представка бр. 11236/09, пресуда од 9. јула 2019. године.

⁴⁰ *Vasilica Mocanu v. Romania*, представка бр. 43545/13, пресуда од 6. марта 2017. године.

⁴¹ *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, представка бр. 21722/11, пресуда од 27. маја 2013. године.

⁴² *Gaskin v. The United Kingdom*, представка бр. 10454/83, пресуда од 7. јула 1989. године.

⁴³ *Menesson v. France*, представка бр. 65192/11, пресуда од 26. септембра 2014. године.

⁴⁴ *Polat v. Austria*, представка бр. 12886/16, пресуда од 20. октобра 2021. године.

⁴⁵ *S.A.S. v. France*, представка бр. 43835/11, пресуда од 1. јула 2014. године.

⁴⁶ *Burghartz v. Switzerland*, представка бр. 16213/90, пресуда од 22. фебруара 1994. године.

⁴⁷ *Christine Goodwin v. The United Kingdom*, представка бр. 28957/95, пресуда од 11. јула 2002. године.

⁴⁸ *Tasev v. North Macedonia*, представка бр. 9825/13, пресуда од 16. августа 2019. године.

⁴⁹ *Genovese v. Malta*, представка бр. 53124/09, пресуда од 11. јануара 2012. године; Daniel Thym, "Residence as De Facto Citizenship? Protection of Long-term Residence under Article 8 ECHR", Oxford University Press, 2014, 115.

⁵⁰ *Corley and others v. Russia*, представка бр. 292/06 и 43490/06, пресуда од 23. фебруара 2022. године.

⁵¹ *Krušković v. Croatia*, представка бр. 46185/08, пресуда од 21. септембра 2011. године.

2.2. Породичан живот

Породичан живот, као и приватан живот, се у пракси Суда тумачи на различите начине. Али је пре свега потребно да се дефинише реч „породица”. Суд сматра да се породичан живот не односи само на односе у браку, него да може да подразумева и неке друге односе.⁵² Када се испитује да ли неки однос спада под породичан живот у обзир се узимају одређени критеријуми као што су трајање везе између две особе, затим да ли живе заједно, да ли имају децу, итд.⁵³ С обзиром на чињеницу да Суд, узимајући у обзир ове критеријуме, одлучује од предмета до предмета, да ли одређени однос спада под породичан живот, самим тим није могуће набројати све односе који су део породичног живота.

Под породичним животом подразумевају се и питања издржавања⁵⁴ и наследних права и ограничења.⁵⁵ Штавише, не односи се само на односе између родитеља и деце, него и деце и баба и деда;⁵⁶ између браће и сестара;⁵⁷ односи између ујака, стричева, течи са сестрићима, сестричинама и братанцима и братаницама;⁵⁸ односи родитеља и деце рођени у другим везама;⁵⁹ усвојилац и хранилац и деца.⁶⁰

Један од примера постојања породичног живота је било у предмету *Moretti and Benedetti v. Italy*. У наведеном предмету, Суд је утврдио да, иако није постојала биолошка веза и родитељски однос, постоји породичан живот између хранитеља који су се повремено бринули о детету и детета на основу њихових блиских односа, улоге који су хранитељи имали у животу детета и времена које су они провели заједно.⁶¹

---

⁵² *Johnson and others v. Ireland*, представка бр. 9697/82, пресуда од 18. децембра 1986. године.

⁵³ *X, Y and Z v. The United Kingdom*, представка бр. 21830/93, пресуда од 22. априла 1997. године, параграф 36.

⁵⁴ *Velcea and Mazare v. Romania*, представка бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009. године.

⁵⁵ *Merger and Cross v. France*, представка бр. 68864/01, пресуда од 22. децембра 2004. године.

⁵⁶ *Marckx v. Belgium*, представка бр. 6833/74, пресуда од 13. јуна 1979. године.

⁵⁷ *Olson v. Sweden*, представка бр. 13441/87, пресуда од 17. априла 1991. године.

⁵⁸ *Boyle v. The United Kingdom*, представка бр. 16580/90, пресуда од 28. фебруара 1994. године.

⁵⁹ *X. v. Switzerland*, представка бр. 16744/14, пресуда од 26. априла 2017. године.

⁶⁰ *Jolie and Lebrun v. Belgium*, представка бр. 11418/85, пресуда од 14. маја 1986. године.

⁶¹ *Moretti and Benedetti v. Italy*, представка бр. 16318/07, пресуда од 22. новембра 2010. године.

2.3. Дом

Дом се дефинише „као место где је неко лице стално настањено и са којим то лице има довољну и сталну повезаност”.⁶² Самим тим, уколико се ради о месту у којем подносилац представке није боравио или је боравио понекад, то место се не налази под заштитом члана 8.⁶³ Такође, подносилац представке не мора да буде ни власник ни закупац куће или стана.⁶⁴

У складу са праксом Суда, у дом спадају и: кабине и бунгалови;⁶⁵ викендице и друге куће за одмор;⁶⁶ пословне просторије када су оне истовремено и стамбене;⁶⁷ али и седиште привредног друштва и филијале;⁶⁸ као и канцеларија универзитетског професора,⁶⁹ итд.

2.4. Преписка

Постојање члана 8 става 1 Европске конвенције има за циљ да заштити поверљивост комуникације у различитим ситуацијама. С обзиром на то да је праг заштите веома високо постављен, отварање једног писма је довољно да би дошло до ометања права на поштовање преписке.⁷⁰

Овај концепт укључује: писма, приватне или професионалне природе,⁷¹ чак и када је прималац или пошиљалац затвореник;⁷² телефонске разговоре између чланова породице и њихове преписке;⁷³ али и са другима;⁷⁴ мејлови,

⁶² Ivana Roagna, *op.cit.*, 32.

⁶³ *Andreou Papi v. Turkey*, представка бр. 16094/90, пресуда од 1. марта 2010. године, параграф 54.

⁶⁴ *Mentes and others v. Turkey*, представка бр. 58/1996/677/867, пресуда од 28. новембра 1997. године, параграф 73.

⁶⁵ *Winterstein and others v. France*, представка бр. 27013/07, пресуда од 17. октобра 2010. године, параграф 141.

⁶⁶ *Damades v. Turkey*, представка бр. 16219/90, пресуда од 1. децембра 2008. године, параграф 32; *Fägerskiöld v. Sweden*, представка бр. 37664/04, одлука о неприхватљивости представке од 26. фебруара 2008. године, 14.9676/05

⁶⁷ *Niemietz v. Germany, op.cit.*, параграф 30.

⁶⁸ *Stés Colas Est and others v. France*, представка бр. 37971/97, пресуда од 16. јула 2002. године, параграф 40.

⁶⁹ *Steeg and Wenger v. Germany*, представка бр. 10744/05, 41349/06, одлука о неприхватљивости представке од 3. јуна 2010. године, 10.

⁷⁰ *Narinen v. Finland*, представка бр. 45027/98, пресуда од 1. септембра 2004. године, параграф 32.

⁷¹ *Niemietz v. Germany, op.cit.*, параграф 32.

⁷² *Silver and others v. The United Kingdom*, представка бр. 5947/72, пресуда од 25. марта 1983. године, параграф 84.

⁷³ *Margareta and Roger Andersson v. Sweden*, представка бр. 12963/87, пресуда од 12. октобра 1988. године, параграф 72.

⁷⁴ *Lüdi v. Switzerland*, представка бр. 12433/86, пресуда од 15. јуна 1992. године, параграф 38.

као и информације које су проистекле из праћења коришћења интернета,⁷⁵ „пресретнуте” информације које потичу из пословних просторија или пословних активности;⁷⁶ податке који су добијени током претраге адвокатске канцеларије,⁷⁷ итд.

3. ОГРАНИЧЕЊА ПРАВА ЗАШТИЋЕНИХ КОНВЕНЦИЈОМ

3.1. Релативна и апсолутна права

Људска права је могуће ограничити само под одређеним условима и у одређеним, ванредним стањима или ситуацијама и оно траје докле год стање не буде укинута.⁷⁸ Као што је већ истакнуто, ове ситуације могу бити ратови, природне непогоде, или кризе, које угрожавају безбедност државе и сигурност њених грађана.⁷⁹ Када се деси нека од ових ситуација, тада државе прогласе, на пример ванредно стање, и донесу акт којим суспендују важење одређених закона, односно права.⁸⁰

Одређена права, која су заштићена Европском конвенцијом, је могуће ограничити, као што је право на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке. Поред члана 8 Европске конвенције, могуће је да се слобода мисли, савести и вероисповести, слобода изражавања и слобода окупљања и удруживања ограничи.⁸¹ Ставом 2 сваког од ових чланова који су прописани Европском конвенцијом постављени су услови ограничења. Међутим, Додатним Протоколима касније су додата нека друга права, која могу бити предмет ограничења, а која спадају такође у релативна и заштићена су Европском конвенцијом.⁸² Са друге стране, постоје апсолутна права,

⁷⁵ *Copland v. The United Kingdom*, представка бр. 62617/00, пресуда од 3. јула 2007. године, параграф 41.

⁷⁶ *Kopp v. Switzerland*, представка бр. 23224/94, пресуда од 25. марта 1998. године, параграф 50.

⁷⁷ *Wieser and Bicos GmbH v. Austria*, представка бр. 74336/01, одлука о неприхватљивости представке од 16. маја 2006. године, 8-9.

⁷⁸ Ljubinko Mitrović, Nikolina Grbić Pavlović, Gojko Pavlović, „Derogiranje ljudskih prava u vanrednom stanju – slučaj Bosne i Hercegovine”, *Pravni vjesnik*, 3-4/2016, 202; Jean-François Akandji Kombe, *Positive obligations under the European Convention on Human Rights*, Council of Europe Human Right Handbook Series No. 7, Belgium 2007, 36.

⁷⁹ Jaime Orea, *Human rights in States of Emergency in International Law*, Oxford University Press, 1992, 221.

⁸⁰ Toni Pfanner, “Asymmetrical warfare from the perspective of humanitarian law and humanitarian action”, *International Review of the Red Cross*, Vol. 87, 2005, 165.

⁸¹ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, чланови 9, 10 и 11.

⁸² Заштита имовине прописана Додатним Протоколом уз Конвенцију о људским правима и основним слободама, Париз, 20. март 1952. године, члан 1; слобода кретања прописана Додатним Протоколом 4 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода

односно права која није могуће ограничити. Она су таксативно наведена у ставу 2 члана 15 Европске конвенције и то су право на живот, забрана мучења, забрана ропства и кажњавање само на основу закона.⁸³

3.2. Ограничење члана 8 Европске конвенције

„Јавне власти неће се мешати у вршење овој права сем ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, ради сјеревања нереда или криминала, заштити здравља или морала, или ради заштити права и слобода других.”⁸⁴

Не сматра се свако мешање у људска права која су заштићена чланом 8 истовремено и кршењем.⁸⁵ Али уколико се утврди да је циљ могао бити предузет у складу са мером слабијег карактера, те да није био неопходан, сматраће се да је држава чланица повредила овај члан Европске конвенције.⁸⁶ Да би постојало кршење, односно ограничење, потребно је да се испуне одређени услови,⁸⁷ који ће на овом месту бити приказани.

3.2.1. Предвиђеност у закону

Пракса Суда указује на то да је Суд становишта да, уколико се јавни орган меша у право појединца на поштовање права заштићених чланом 8, оно мора бити у складу са законом.⁸⁸ Овај израз не само да подразумева законитост мешања, већ се односи и на квалитет закона, односно прописа.⁸⁹

којим се обезбеђују извесна права и слобода која нису укључена у Конвенцију и први протокол уз њу, Стразбур, 16. септембар 1963. године, члан 2; заштита у поступку протеривања странаца, право на жалбу у кривичним стварима прописани Додатним Протоколом 7 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, Стразбур, 22. новембар 1984. године, чланови 1 и 2.

⁸³ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, члан 15 став 2.

⁸⁴ *Ibid.*, члан 8 став 2.

⁸⁵ William A. Schabas, *The European Convention on Human Rights: A Commentary*, Oxford University Press, Oxford 2016, 367.

⁸⁶ Steven Greer, *The European Convention on Human Rights: Achievements, Problems and Prospects*, Cambridge University Press, Cambridge 2007, 259.

⁸⁷ Маријана Младенов, „Заштита права на приватност у пракси Европског суда за људска права”, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2013, 592; Violeta Baširević, *Komentar Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*, Београд 2017, 307.

⁸⁸ *Vavrička and others v. The Czech Republic*, представка бр. 47621/13, пресуда од 8. априла 2021. године, параграф 266; *Klaus Müller v. Germany*, представка бр. 24173/18, пресуда од 19. фебруара 2021. године, параграф 48.

⁸⁹ *Iordachi and others v. Moldova*, представка бр. 25198/02, пресуда од 14. септембра 2009. године, параграф 37; *Liberty and others v. The United Kingdom*, представка бр. 58243/00, пресуда од 1. јула 2008. године, параграф 59.

Квалитет се своди на приступачност грађанима, затим прецизност у формулацији и предвидљивост у погледу последица које из њега произилазе.⁹⁰ Односно, грађанин треба да има свест о томе да се одређени пропис примењује и пропис треба да буде на јасан начин формулисан да омогући грађанима да своје понашање ускладе са прописом.⁹¹ Суд је становишта да пропис треба да омогући одређени минимум правне заштите од произвољности и арбитрерности мешања јавних власти у права која се чланом 8 штите.⁹² Суд је, на пример, утврдио повреду права на приватни живот због непостојања јасних одредби које инкриминишу радњу тајног снимања голог детета.⁹³ Са друге стране, Суд сматра да је немогуће да се постигне апсолутна сигурност, узимајући у обзир чињеницу да многи закони садрже нејасне одредбе које су предмет тумачења у пракси.⁹⁴

Приликом утврђивања да ли законски основ за ограничење постоји Суд узима у обзир начин на који се тај пропис тумачи и примењује од стране националних судова.⁹⁵ Под прописима се подразумевају национални закони, али и „*правила понашања стране, неисана начела обичајној праву, процеси Европске уније и међународни билатерални и мултилатерални уговори.*”⁹⁶ То значи да се у обзир узимају и прописи у писаном облику, али и у неписаном, с тим што се онда Суд ослања на тумачење од стране националних органа.⁹⁷

3.2.2. *Легитимни разлози ограничења*

Државе, респонденти, треба да докажу да је њихово мешање у конкретан однос био у складу са одређеним легитимним циљем,⁹⁸ као и да су овај

---

⁹⁰ *Shimovolov v. Russia*, представка бр. 30194/09, пресуда од 21. јуна 2011. године, параграф 67; *Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhev v. Bulgaria*, представка бр. 62540/00, пресуда од 28. јуна 2007. године, параграф 71.

⁹¹ *Rotaru v. Romania*, представка бр. 28341/95, пресуда од 4. маја 2000. године, параграф 52; *Amann v. Switzerland, op.cit.*, параграф 56.

⁹² *Bykov v. Russia*, представка бр. 4378/02, пресуда од 10. марта 2009. године, параграф 76; *Cangu v. Turkey*, представка бр. 24973/15, пресуда од 29. априла 2019. године, параграф 42.

⁹³ *Söderman v. Sweden*, представка бр. 5786/08, пресуда од 12. новембра 2013. године, параграф 117.

⁹⁴ *Michaud v. France*, представка бр. 12323/11, пресуда од 6. марта 2013. године, параграф 96.

⁹⁵ *Roche v. The United Kingdom*, представка бр. 32555/96, пресуда од 19. октобра 2005. године, параграф 157.

⁹⁶ *Ivana Roagna, op.cit.*, 38.

⁹⁷ *Sanoma Uitgevers B.V. v. the Netherlands*, представка бр. 38224/03, пресуда од 14. септембра 2010. године, параграф 82.

⁹⁸ *Mozer v. The Republic of Moldova and Russia*, представка бр. 11138/10, пресуда од 23. фебруара 2016. године, параграф 194.

легитимни циљ имале у виду за време свог поступања.⁹⁹ Иако се државе могу позивати једино на оне циљеве који су наведени у ставу 2,¹⁰⁰ постављени су широко, те се отвара простор за слободну оцену од стране држава.¹⁰¹ Узимајући у обзир ту околност, Суд у великом броју случајева закључује да држава јесте поступала у складу са циљевима који су побројани у члану 8, те се сматра да услов легитимности није од великог значаја када се утврђује да је држава повредила овај члан или не.¹⁰²

Као што је већ истакнуто, циљеви регулисани овим чланом су постављени широко. Па тако, у предмету *Margareta and Roger Andersson v. Sweden*, да би се оправдала одлука да се родитељи раздвоје од детета. Суд је усвојио аргумент да је легитиман циљ у конкретном случају био „најбољи интерес детета”, као одлучујући елемент ове пресуде.¹⁰³ „Најбољи интерес детета” није део таксативно наведених циљева у Европској конвенцији.

3.2.3. Неопходности у демократском друштву

Да би Суд утврдио да ли одређено кршење права испуњава овај критеријум, Суд мора да балансира интересе државе чланице и подносиоца представке.¹⁰⁴ Сматра се да „једини облик неопходности који може оправдати задирање у било које од њихова јесће онај који може доказати да постоји из демократског друштва.”¹⁰⁵ Термин „неопходност” имплицира постојање „хитне друштвене потребе” за предметно мешање.¹⁰⁶ Државе саме треба да процене да ли постоји хитна друштвена потреба у конкретном случају,¹⁰⁷

⁹⁹ *Kilin v. Russia*, представка бр. 10271/12, пресуда од 11. августа 2021. године, параграф 61.

¹⁰⁰ Alastair Mowbray, *Cases and Materials on the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, 2012, 591.

¹⁰¹ Danilo Stevandić, „Granice slobode okupljanja – standardi Evropskog suda za ljudska prava”, *Analiza Pravnog fakulteta u Beogradu* 1/2019, 189.

¹⁰² *Leander v. Sweden*, представка бр. 9248/81, пресуда од 26. марта 1987. године, параграф 50; Interights, *Право на поштовање приватног и породичног живота према Европској конвенцији о људским правима (члан 8)*, Приручник за правнике, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, 2006, 43.

¹⁰³ *Margareta and Roger Andersson v. Sweden*, *op.cit.*

¹⁰⁴ *Vavrička and others v. The Czech Republic*, *op.cit.*, параграф 273; *Jevremović v. Serbia*, представка бр. 3150/05, пресуда од 17. јула 2007. године, параграф 99; *Phinikaridou v. Cyprus*, представка бр. 23890/02, пресуда од 20. децембра 2007. године, параграф 47.

¹⁰⁵ *United Communist Party of Turkey and others v. Turkey*, представка бр. 19392/92, пресуда од 30. јануара 1998. године, параграф 45.

¹⁰⁶ *Berrehab v. The Netherlands*, представка бр. 10730/84, пресуда од 21. јуна 1988. године, параграф 28.

¹⁰⁷ *Piechowicz v. Poland*, представка бр. 20071/07, пресуда од 17. јула 2012. године, параграф 212.

али њихова одлука је предмет испитивања од стране Суда.¹⁰⁸ Такође, потребно је и да је мешање „пропорционално легитимном циљу” и да су разлози који оправдавају мешање „релевантни и довољни.”¹⁰⁹ Слобода процене које државе имају зависиће од природе питања и озбиљности интереса о коме се ради у конкретном случају.¹¹⁰ Али, с обзиром на то да о неким деликатним моралним и етичким питањима не постоји консензус на европском плану, држава се мора пружити широко поље слободне процене у вези са овим питањима.¹¹¹

3.3. Остваривање људских права у ванредним околностима

Питање поштовања и остваривања људских права у ванредним околностима одувек је привлачило пажњу правне теорије и праксе. Питање ванредног стања се различито регулише у појединим државама, а предвиђено је као околност за ограничавање права у бројним међународним уговорима из области људских права.¹¹² Па тако, чланом 4 Међународног пакта о грађанским и политичким правима прописано је да „у случају да изузетна околности угрози околности нације и да је то објављено службеним акцијом, државе чланице овог пакта могу да предузму, у оном степену обиму у којем то стање захтева, мере које одговарају од обавеза предвиђених овим пактом, под условом да те мере не буду у складу са осталим обавезама које им намеће међународно право и да немају за последицу дискриминацију засновану само на раси, боји, језику, вери или социјалном пореклу.”¹¹³ Не постоји могућност одступања када се ради о праву на живот, забрани мучења, забрани ропства и потчињености, итд.¹¹⁴ Ставом 3 члана 4 прописана је обавеза држава чланица пакта да, преко Генералног секретара Уједињених нација, саопште осталим чланицама одредбе од којих одступа и разлоге за одступање.¹¹⁵

На сличан начин исто је предвиђено већ помињаним чланом 15 Европске конвенције.¹¹⁶ Овим чланом је прописано да свака држава – чланица Европ-

¹⁰⁸ *Dudgeon v. The United Kingdom*, представка бр. 7525/76, пресуда од 22. октобра 1981. године, параграф 51.

¹⁰⁹ *Z v. Finland*, представка бр. 22009/93, пресуда од 25. фебруара 1997. године, параграф 94.

¹¹⁰ *Strand Lobben and others v. Norway*, представка бр. 37283/13, пресуда од 10. септембра 2019. године, параграф 211.

¹¹¹ *Paradiso and Campanelli v. Italy*, *op.cit.*, параграф 184.

¹¹² Међународни пакт о грађанским и политичким правима (International Covenant on Civil and Political Rights), усвојен 16. децембра 1966. године, ступио на снагу 23. марта 1976. године, Уједињене нације, Њујорк. Република Србија је чланица овог Пакта („Sl. List“ SFRJ 7/71).

¹¹³ *Ibid.*, члан 4.

¹¹⁴ *Ibid.*, члан 4 став 2.

¹¹⁵ *Ibid.*, члан 4 став 3.

¹¹⁶ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, члан 15.

ске конвенције, може, у доба рата или друге јавне опасности која прети опстанку нације, да уведе мере које нису у складу са предузетим обавезама прописаним Конвенцијом, али само у најнужнијој мери и да води рачуна о томе да те мере буду у складу са другим обавезама међународног права.¹¹⁷ Тумачећи ове услове, Суд има потешкоћа у проналажењу дефиниције појма „друге јавне опасности која прети опстанку нације“, па се у тим ситуацијама ослања на своју праксу. У предмету *Lawless ирoиiив Ирске*, Суд је истакао да „друга јавна опасност“ представља кризу или ванредну ситуацију која погађа целокупно становништво и представља претњу организованом животу заједнице чији је држава део.¹¹⁸ Када Суд тумачи значење „најнужније мере“ узима у обзир разне елементе, као што су: неопходност, трајање одступања, пропорционалност мера.¹¹⁹ На крају, не постоји ни дефиниција „других обавеза међународног права“, али у предмету *Киiар ирoиiив Турске*, Суд је сматрао да акти Турске представљају кршење обавеза садржаних у Повељи Уједињених нација.¹²⁰ Самим тим, можемо рећи да се Повеља Уједињених нација посматра као друга обавеза међународног права.¹²¹

Ставом 2 члана 15 Конвенције предвиђено је да државе не могу да одступе од одређених права заштићених Конвенцијом и то су право на живот (осим у погледу смрти проузроковане законитим ратним поступцима), забрана мучења, забрана ропства и кажњавање само на основу закона, која представљају апсолутна права.¹²²

Једна од обавеза, предвиђених овим чланом јесте и обавештавање Савета Европе, о мерама које држава предузима у случају одступања од одредаба Конвенције као и о разлозима одступања.¹²³ Након тога, Генерални секретар је дужан да проследи обавештење осталим чланицама Савета Европе у што краћем року.¹²⁴ У предмету *Greece v. The United Kingdom*,¹²⁵ Суд је сматрао да је три месеца након увођења мера одступања представља веома дуг период,¹²⁶ али да је дванаест дана након ступања на снагу мера одступања сасвим ра-

¹¹⁷ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, члан 15 став 1.

¹¹⁸ *Lawless v. Ireland*, представка бр. 332/57, пресуда од 01. јула 1961. године, параграф 28.

¹¹⁹ Ronald St.J. Macdonald, Franz Matscher, Herbert Petzold, *The European System for the protection of human rights*, Martinus Nijhoff Publishers 1993, 125.

¹²⁰ *Cyprus v. Turkey*, представка бр. 6780/74, Извештај Комисије од 10. јула 1976. године, параграф 512.

¹²¹ Leslie C. Green, “Derogation of Human Rights in Emergency Situations”, *Canadian Yearbook of International Law*, 16/1978, 104.

¹²² Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, члан 15 став 2.

¹²³ *Ibid.*, члан 15 став 3; Torkel Opsahl, “Emergency Derogation from Human Rights”, *Mennesker og Rettigheter*, 1987/5, 4.

¹²⁴ *Greece v. The United Kingdom*, представка бр. 176/56, Извештај Европске Комисије (члан 31 Конвенције) од 26. септембра 1958. године., параграф 158.

¹²⁵ *Ibid.*

¹²⁶ *Ibid.*, параграф 81.

зуман и прихватљив рок.¹²⁷ Међутим, текст ове одредбе Европске конвенције не прецизира рок у којем се обавештење мора доставити, нити прецизира обим информација које се достављају.¹²⁸ Суд сматра да саопштење државе мора бити званично и јавно да би било валидно.¹²⁹ Разлог за то је да се јавност упозна са предузетим мерама. Генерални секретар се, по правилу, обавештава писмом које садржи копије правних аката на основу којих се предузимају хитне мере, са образложењем њихове сврхе.¹³⁰

4. ВАНРЕДНО СТАЊЕ – КОВИД 19

4.1. Пракса Европског суда за људска права

На овом месту биће приказани поједини аспекти права на поштовање приватног и породичног живота, анализирајући праксу Суда и указујући на начин на који би досадашња пракса Суда могла да утиче на одлуке о ограничењу поводом Ковид-а 19.

4.1.1. Здравствена заштитиња и лечење

Ковид 19 је имао другачији утицај на здравље сваког човека. Некима је представљао претњу по живот, док су други имали блаже симптоме.¹³¹ Да би се утврдила присутност Ковид-а 19 неопходно је било узети узорак крви или брис од пацијента. Суд је становишта да узимање узорака крви или брисева представљају медицинске интервенције и мешање у право на поштовање приватног живота.¹³² Са друге стране, Суд заузима и друго становиште и то да је узимање узорака акт, који је краткотрајног карактера, те да најчешће не оставља последице по физички или психички интегритет и да ће бити оправдан уколико је предузет у складу са легитимним циљем и у складу са законом.¹³³

Оно што је такође веома важно истаћи на овом месту, је питање обавезне вакцинације. Сматра се да је слободан и информисан пристанак на лечење

¹²⁷ *Lawless v. Ireland, op.cit.*, параграф 47.

¹²⁸ *Greece v. The United Kingdom, op.cit.*, параграф 158.

¹²⁹ *Cyprus v. Turkey*, представка бр. 8007/77, Извештај Комисије од 4. октобра 1983. године, параграф 67.

¹³⁰ *Lawless v. Ireland, op.cit.*, параграф 47.

¹³¹ John Hinscott, et. al., "The global impact of the coronavirus pandemic", *Elsevier*, 2020, 7.

¹³² *Schmidt v. Germany*, представка бр. 32352/02, одлука о неприхватљивости представке од 5. јануара 2006. године.

¹³³ *Caruana v. Malta*, представка бр. 41079/16, одлука о неприхватљивости представке од 15. маја 2018. године.

једно од најважнијих питања које се појављује пред Судом.¹³⁴ Многе државе у Европи су током Ковид-а 19 увеле обавезу вакцинације те се поставља питање да ли се сваком појединцу повредило право на приватност, јер становници ових држава нису могли да бирају да ли ће или се неће вакцинисати. Невакцинисаним особама, чак и у Републици Србији где није била прописана обавезна вакцинација, су била ограничена поједина права из разлога јер су својевољно одлучили да се не вакцинишу. Самим тим, постојала је и дискриминација против невакцинисаних појединаца. Из тог разлога, пред Судом би се могле појавити представке чији ће предмети бити питања да ли су државе повредиле право на приватност својих грађана, усвајајући прописе који су се тицали обавезне вакцинације.¹³⁵ За потребе овог рада, посветићемо пажњу неколицини предмета који се тичу питања обавезне вакцинације и повреде права на приватност.

Један од предмета који се налазио пред Судом је *Susnescu v. Romania*, у којем подносилац представке тврдио да затвор, у којем се он налазио, није обезбедио довољан број заштитних маски против вируса Ковид 19 у периоду од четири месеца.¹³⁶ Међутим, Суд је донео одлуку да обрише предмет са листе његових предмета, с обзиром на то да подносилац представке, након уредног обавештавања од стране Суда, није показао да намерава да настави са поступком.¹³⁷

Такође, још један предмет који се налазио пред Судом је *Thevenon v. France*,¹³⁸ у којем је подносилац представке, професионални и добровољни ватрогасац, одбио да прими вакцину против Ковид-а 19, а био је дужан по важећем закону у Француској. Као резултат тога, био је суспендован са дужности уз потпуни губитак зараде. Међутим, ова представка је била неприхватљива зато што подносилац представке није искористио све правне лекове у Француској, а који су предуслов да се поднесе представка Суду.

4.1.1.1. Vavrička and others v. The Czech Republic

Посебну пажњу посветићемо предмету *Vavrička and others v. The Czech Republic*,¹³⁹ за који се сматра да је један од најважнијих у погледу питања

¹³⁴ Levan Meskhoradze, "Impact of COVID-19 on Human Rights", *Law and World*, 2022, 111.

¹³⁵ У сличном случају је Суд утврдио да није постојала повреда члана 8. Видети *Vavrička v. The Czech Republic*, *op.cit.*; *Novotna v. the Czech Republic*, представка бр. 3867/14, пресуда од 8. априла 2021. године.

¹³⁶ *Susnescu v. Romania*, представка бр. 19034/21, одлука Суда од 10. новембра 2022. године.

¹³⁷ *Ibid.*

¹³⁸ *Thevenon v. France*, представка бр. 46061/21, одлука о неприхватљивости представке од 13. септембра 2022. године.

¹³⁹ *Vavrička and others v. The Czech Republic*, *op.cit.*

обавезне вакцинације, али његова пресуда се не сматра преседаном за „случајеве“ Ковид-а 19, иако поставља основе за будуће предмете у вези са вакцинацијом.¹⁴⁰ У овом предмету, подносиоци представке су се жалили да им је изрицањем новчаних казни и одбијањем да њихову децу приме у вртић због непоштовања законске обавезе обавезне вакцинације против одређених болести, повређено право на приватан живот.¹⁴¹

Подносиоци представке су тврдили да је обавезна вакцинација неоправдано ограничила њихово право на самосталност у доношењу одлука о сопственом здрављу, односно здрављу њихове деце. Такође, истакли су да је обавезном вакцинацијом неоправдано ограничено и право на слободан развој и право родитеља да обезбеде васпитање своје деце у складу са њиховом савешћу, уверењима и мишљењима.¹⁴² Узимајући то у обзир, подносиоци представке су тврдили да најбољи интерес детета треба да оцењују пре свега родитељи и да мешање власти треба дозволити само у екстремним случајевима.¹⁴³

Суд је истакао да обавезна вакцинација, као недобровољна медицинска интервенција, представља мешање у право на приватност.¹⁴⁴ Али да је сврха релевантног законодавства које се односи на обавезну вакцинацију да заштити људе од болести које могу представљати озбиљну опасност по здравље. Ово се односи и на оне који подлежу одређеној вакцинацији као и оне који нису примили вакцину, али су рањиви. На тај начин се остварује циљ заштите здравља и заштите права и слобода других.¹⁴⁵

Из тог разлога, државе имају обавезу да делују у најбољем интересу детета у свим одлукама које утичу на здравље и развој детета. Када се ради о имунизацији, циљ треба да буде заштита детета од тешких болести. У већини случајева, то се постиже обавезном вакцинацијом деце. Узимајући у обзир све наведене аргументе, Суд је одлучио да у конкретном случају није дошло до повреде члана 8, те да обавезна вакцинација није нарушила право на приватност.¹⁴⁶

Још један аргумент који говори у прилог томе да ова одлука не може да буде преседан за питање обавезне вакцинације током Ковид-а 19 јесте да се ова одлука тиче обавезне вакцинације деце. За време Ковид-а 19 постојала је обавеза вакцинације за одређене категорије, али не за децу. Такође, деца која су била заражена овим вирусом имала су блаже симптоме и имала су

¹⁴⁰ Alena Kozlova, Kamaal Bola, “To vax or not to vax? Covid-19 vaccination mandates in light of Vavrička and others v. The Czech Republic”, *Revista Ces Derecho*, 2022, 212.

¹⁴¹ *Vavrička and others v. The Czech Republic*, *op.cit.*, параграф 23.

¹⁴² *Ibid.*, параграф 49.

¹⁴³ *Ibid.*, параграф 173.

¹⁴⁴ *Solomakhin v. Ukraine*, представка бр. 24429/03, пресуда од 15. марта 2012. године, параграф 33.

¹⁴⁵ *Vavrička and others v. The Czech Republic*, *op.cit.*, параграф 279.

¹⁴⁶ *Ibid.*, параграфи 310-312.

мање шансе да га пренесу, у поређењу са одраслима. Упоређујући државе Европе које су у својим системима увеле обавезу вакцинације, можемо закључити да није постојала јединствена пракса како достићи највиши ниво вакцинације против овог вируса.¹⁴⁷ Уколико се деси да се пред Судом нађу нови предмети који ће се тицати повреде члана 8 из разлога обавезне вакцинације, можемо истаћи да би нам одлука у предмету *Vavrička and others v. The Czech Republic* указала на то да би држава која је увела обавезну вакцинацију уживала широку слободу процене према Европској конвенцији.

4.1.2. Ментално здравље

Као што је већ истакнуто, и ментално здравље ужива заштиту члана 8 Европске конвенције. Суд је става да је очување психичке стабилности нужан предуслов за уживање права на поштовање приватног живота.¹⁴⁸ Али, оно може бити и део породичног живота у ситуацијама када недостатак физичког контакта или недостатак емоционалне подршке може утицати на емоционалну и психолошку равнотежу особе.¹⁴⁹ У време када је трајао Ковид 19, државе су морале да успоставе равнотежу између заштите живота и здравља појединца и утицаја који изолација може да има на ментално здравље људи, када је доносила одлуку о социјалном дистанцирању и ограничењу породичних посета.¹⁵⁰

4.1.3. Породичан живот

Суштински аспект права на породичан живот је право чланова породице да живе заједно и да једни друге посећују како би породични односи могли да се развијају¹⁵¹ и како би уживали у присуству једни других.¹⁵² У ситуацијама када се поставља питање да ли постоји породичан живот узимају се обзир разни критеријуми, као што је постојање блиских, личних веза.¹⁵³ Током Ковид-а 19 постојала су ограничења кретања, односно право на посете је било

¹⁴⁷ Ignatius Yordan Nugraha, Juncal Montero Regules, Merel Vrancken, “Vavricka and others v. The Czech Republic. App. Nos. 47621/13, 3867/14, 73094/14, 19298/15, 19306/15, 43883/15”, *American Journal of International Law*, 2022/3, 584.

¹⁴⁸ *Bensaid v. The United Kingdom*, *op.cit.*, параграф 47.

¹⁴⁹ *Sommerfeld v. Germany*, представка бр. 31871/96. пресуда од 8. јула 2003. године, параграф 64.

¹⁵⁰ Biljana Braithwaite, Catharina Harby, Goran Miletic, *Covid-19 and the Impact on Human Rights – An overview of relevant jurisprudence of the European Court of Human Rights*, The AIRE Centre 2020, 57.

¹⁵¹ *Marckx v. Belgium*, *op.cit.*, параграф 31.

¹⁵² *Olsson v. Sweden*, представка бр. 10465/83, пресуда од 24. марта 1988. године, параграф 59.

¹⁵³ *Paradiso and Campanelli v. Italy*, *op.cit.*, параграф 140.

ограничено, а у одређеним случајевима и живот са другим члановима породице. Ове околности су спречавале физички контакт између, на пример, родитеља и деце који не живе у истом домаћинству затим и између деце чији родитељи деле старатељство, као и деце и родитеља када је родитељ у затвору.¹⁵⁴ Када је владала епидемије грипе, Суд је заузео становиште да, иако подносилац представке није могао да види своју усвојену ћерку у хранитељском дому због карантина два месеца, није постојало ограничење члана 8 јер је могао да је види кроз прозор и након укидања карантина, наставио је да је виђа.¹⁵⁵

Међутим, Суд је у једном предмету утврдио постојање повреде члана 8, када је подносилац представке био затворен у италијанској енклави шест година. Он је био спречен да види своју породицу и пријатеље и одржава контакт са њима. Иако је у конкретном случају ограничење кретања служило легитимном циљу заштите јавне безбедности, Суд је био становишта да је ограничење могло бити укинато раније да су италијанске власти ефективније комуницирале.¹⁵⁶

Оно што је такође део породичног живота јесте однос дете и родитеља чији су родитељи у затвору. Суд је става да држава има обавезу да омогући и помогне притворенику да одржава контакте са његовом породицом, те да несразмерна ограничења могу да узрокују повреду члана 8 Европске конвенције.¹⁵⁷ Када су посете притвореницима ограничене, држава треба да осигура алтернативне изворе комуникације, као што су видео позиви. Свакако, не дуг временски период како не би замениле разговоре уживо.¹⁵⁸

Пред Судом се тренутно налази један предмет, где су подносиоци представке истакли да им је право на приватност било ограничено јер су им посете у затвору биле ограничене, па чак и неколико пута ово ограничење је било продужавано. Сматрали су и да су били дискриминисани јер су затвореници, с обзиром на то да у периоду када су њима посете и даље биле ограничене, остали становници Пољске су могли да присуствују, на пример, фудбалским утакмицама, венчањима и другим друштвеним окупљањима.¹⁵⁹

4.1.4. Прикупљање и складиштење њогатика

Заштита личних података је веома значајна за појединца како би уживао право на поштовање приватног живота.¹⁶⁰ Па зато прикупљање, чување, откривање и објављивање личних података спада у делокруг члан 8 Европ-

¹⁵⁴ Biljana Braithwaite, Catharina Harby, Goran Miletić, *op.cit.*, 61.

¹⁵⁵ *Kuimov v. Russia*, представка бр. 32147/04, пресуда од 8. јануара 2009. године.

¹⁵⁶ *Nada v. Switzerland*, представка бр. 10593/08, пресуда од 12. септембра 2012. године.

¹⁵⁷ *Horych v. Poland*, представка бр. 13621/08, пресуда од 17. априла 2012. године.

¹⁵⁸ Biljana Braithwaite, Catharina Harby, Goran Miletić, *op.cit.*, 67.

¹⁵⁹ *Guhn v. Poland*, представка бр. 45519/20; *Michalski v. Poland*, представка бр. 34180/20.

¹⁶⁰ *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland*, *op.cit.*, параграф 133.

ске конвенције.¹⁶¹ Поштовање поверљивости здравствених података пацијената је један од основних принципа који обезбеђује приватност пацијената. Прикупљање здравствених података и њихово откривање тужиоцима,¹⁶² или другим државним органима,¹⁶³ њиховим члановима породице¹⁶⁴ без пристанка лица чији се подаци прикупљају и откривају представља мешање у право на приватност. Државе су током трајања Ковид-а 19 увеле одређене мере и то, између осталог, дељење здравствених података са другим државама ради спровођења научних истраживања и укључивање масовног прикупљања података. Ове мере представљају мешање у право на приватност. Узимајући у обзир последице дијагностиковања Ковид-а 19, а које се односе на карантин и утицај на друштвени и породични живот појединца, државе би требало да су наметнуле строгу заштиту здравствених података који су у вези са овим вирусом.¹⁶⁵

Суд је у том смислу дао смернице и то да прикупљање и складиштење података треба да служи одређеном циљу и да претходно треба да се процени значај података који треба да се прикупе.¹⁶⁶ Што се тиче складиштења, државе морају законом да пропишу одговарајуће мере прикупљених података, односно мере заштите откривања здравствених података пацијената.¹⁶⁷ Дужина чувања података такође игра веома важну улогу, јер када се подаци чувају много дуже него што је потребно да би служило циљу за који се прикупља, вероватно је да ће у конкретном случају постојати несразмерно мешање у члан 8 Европске конвенције.¹⁶⁸ Мишљења смо да, уколико предмет будуће представке пред Судом буде проблем прикупљања и складиштења здравствених података пацијената који су били заражени вирусом Ковид 19, Суд ће имати полазне основе имајући у виду своје ставове поводом овог питања.

5. ЗАКЉУЧАК

Можемо рећи да је услове за ограничавање права на приватност Суд, у својој пракси, тумачио рестриктивно. Он, у сваком конкретном случају,

¹⁶¹ Biljana Braithwaite, Catharina Harby, Goran Miletić, *op.cit.*, 60.

¹⁶² *Avilkina and others v. Russia*, представка бр. 1585/09, пресуда од 6. јуна 2013. године, параграф 54.

¹⁶³ *M.S. v. Sweden*, представка бр. 20837/92, пресуда од 27. августа 1997. године, параграф 35.

¹⁶⁴ *Mockutė v. Lithuania*, представка бр. 66490/09, пресуда од 27. фебруара 2018. године.

¹⁶⁵ Biljana Braithwaite, Catharina Harby, Goran Miletić, *op.cit.*, 60.

¹⁶⁶ *L.H. v. Latvia*, представка бр. 52019/07, пресуда од 29. априла 2014. године.

¹⁶⁷ *Z v. Finland*, *op.cit.*, параграф 96.

¹⁶⁸ *Surikov v. Ukraine*, представка бр. 42788/06, пресуда од 26. јануара 2017. године, параграфи 70 и 78.

утврђује испуњеност три услова да би држава могла да се меша у уживање овог права. Иако постоји широка листа разлога, односно легитимних циљева, због којих може да дође до ограничења овог права, Суд их је тумачио рестриктивно и увек је ценио и постојање друга два услова.

Мере које су државе требале да предузму да би заштитиле здравље својих становника довеле су до ситуација без преседана у погледу заштите људских права. Државе имају механизме да ограниче људска права у ванредним околностима, као што су то урадиле за време Ковид-а 19. Оне оправдавају своје понашање истичући да је јавна безбедност и здравље људи виши циљ који мора да буде узет у обзир када ограничавају право на приватност за време Ковид-а 19. Потреба да се сузбије вирус представља оправдани разлог за мешање државе у право на приватност својих грађана. Међутим, проблем се јавља када државе злоупотребе ово право и када, као што смо већ видели на неким примерима, неоправдано продуже трајање ограничење права на приватност иако за то више не постоји потреба. Претпостављамо да ће се у наредном периоду пред Судом наћи велики број предмета који регулишу ову проблематику.

Суд има у овом процесу веома важну улогу. Потребно је да утврди да ли су државе испуниле све услове који су предвиђени Европском конвенцијом са једне стране, а да, са друге стране, има у виду значај права на приватност за појединца. Узимајући у обзир чињеницу да се ова питања нису у овом облику до сада нашла пред Судом, јасно нам је да ће Суд примењивати постојећу судску праксу на околности пандемије. Штавише, можемо закључити да услови који се налазе у Европској конвенцији и пракса Суда нам указују на смернице које требају бити узете у обзир приликом проналажења одговора на ову кризну ситуацију која је задесила цео свет.

Ковид 19 представља једну комплексну, ванредну ситуацију, али она не представља оправдање за незаконито и нелегитимно поступање држава када је у питању поштовање како својих националних прописа, тако и поштовање Европске конвенције.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Књиге и чланци:

- Alastair Mowbray, *Cases and Materials on the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, 2012.
- Alena Kozlova, Kamaal Bola, "To vax or not to vax? Covid-19 vaccination mandates in light of Vavrička and others v. The Czech Republic", *Revista Ces Derecho*, 2022.
- Anne Connely, "Problems of Interpretation of Article 8 of the European Convention on Human Rights", *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 35, 1986.

- Biljana Braithwaite, Catharina Harby, Goran Miletić, *Covid-19 and the Impact on Human Rights – An overview of relevant jurisprudence of the European Court of Human Rights*, The AIRE Centre 2020.
- Daniel Thym, “Residence as De Facto Citizenship? Protection of Long-term Residence under Article 8 ECHR”, Oxford University Press, 2014
- Danilo Stevandić, „Granice slobode okupljanja – standardi Evropskog suda za ljudska prava”, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu 1/2019*.
- Dragoljub Popović, *Evropsko pravo ljudskih prava*, Službeni glasnik, Beograd 2012.
- Dušan Ignjatović, „Mere presretanja komunikacije i zadržavanja podataka iz perspektive Strazbura i propisa i prakse u Republici Srbiji”, *Beogradski centar za bezbednosnu politiku*, 2015.
- European Court of Human Rights, Guide to Article 8 of the European Convention on Human Rights – Right to respect for private and family life, home and correspondence, 31 August 2022.
- Ignatius Yordan Nugraha, Juncal Montero Regules, Merel Vrancken, “Vavrička and others v. The Czech Republic. App. Nos. 47621/13, 3867/14, 73094/14, 19298/15, 19306/15, 43883/15”, *American Journal of International Law*, 2022/3.
- Interights, *Право на поштовање приватној и породичној животој према Европској конвенцији о људским правима (члан 8)*, Приручник за правнике, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, 2006.
- Ivan Vukčević, „Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the right to privacy in the Constitution of Montenegro”, *Strani pravni život*, 4/2020.
- Ivana Krstić, Tanasije Marinković, *Evropsko pravo ljudskih prava*, Savet Evrope, 2016.
- Ivana Roagna, *Zaštita prava na poštovanje privatnog i porodičnog života, u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima*, Priručnici Saveta Evrope za ljudska prava, Generalni direktorat za ljudska prava i vladavinu prava, 2012.
- Jaime Oraa, *Human rights in States of Emergency in International Law*, Oxford University Press, 1992.
- Jean-François Akandji Kombe, *Positive obligations under the European Convention on Human Rights*, Council of Europe Human Right Handbook Series No. 7, Belgium 2007.
- John Hinscott, et. al., “The global impact of the coronavirus pandemic”, *Elsevier*, 2020.
- Leslie C. Green, “Derogation of Human Rights in Emergency Situations”, *Canadian Yearbook of International Law*, 16/1978.
- Levan Meskhoradze, “Impact of COVID-19 on Human Rights”, *Law and World*, 2022.
- Ljubinko Mitrović, Nikolina Grbić Pavlović, Gojko Pavlović, „Derogiranje ljudskih prava u vanrednom stanju – slučaj Bosne i Hercegovine”, *Pravni vjesnik*, 3-4/2016.
- Ronald St.J. Macdonald, Franz Matscher, Herbert Petzold, *The European System for the protection of human rights*, Martinus Nijhoff Publishers, 1993.
- Slavica Gutić, „Pravo na privatnost u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda”, *Strani pravni život*, 2/2010.
- Steven Greer (Грир), *The European Convention on Human Rights: Achievements, Problems and Prospects*, Cambridge University Press, Cambridge 2007.

- Toni Pfanner, “Asymmetrical warfare from the perspective of humanitarian law and humanitarian action”, *International Review of the Red Cross*, Vol. 87, 2005.
- Torkel Opsahl, “Emergency Derogation from Human Rights”, *Mennesker og Rettigheter*, 1987/5.
- Violeta Baširević, *Komentar Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*, Beograd 2017.
- William A. Schabas, *The European Convention on Human Rights: A Commentary*, Oxford University Press, Oxford 2016.
- Ивана Крстић, „Право на поштовање приватног и породичног живота, члан 8 Европске конвенције о људским правима“, *Београдска иницијатива за основна права*, 2006.
- Јелена Миленковић, „Право на приватност из члана 8 Европске конвенције о људским правима и легалност мера епидемиолошког праћења ради сузбијања пандемије вируса Ковид-19“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 89/2020.
- Маријана Младенов, „Заштита права на приватност у пракси Европског суда за људска права“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2013.

Правни извори:

- Додатни Протокол 4 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода којим се обезбеђују извесна права и слободе која нису укључена у Конвенцију и први протокол уз њу, 16. септембар 1963. године, Стразбур.
- Додатни Протокол 7 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, 22. новембар 1984. године, Стразбур.
- Додатни Протокол уз Конвенцију о људским правима и основним слободама, 20. март 1952. године, Париз.
- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (The Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms), усвојена 4. новембра 1950. године, ступила на снагу 3. септембра 1953. године, Савет Европе, Рим.
- Међународни пакт о грађанским и политичким правима (International Covenant on Civil and Political Rights), усвојен 16. децембра 1966. године, ступио на снагу 23. марта 1976. године, Уједињене нације, Њујорк.

Пракса Европског суда за људска права:

- A, B and C v. Ireland*, представка бр. 25579/05, пресуда од 16. децембра 2010. године.
- Alex Springer AG v. Germany*, представка бр. 39954/08, пресуда од 7. фебруара 2012. године.
- Altay v. Turkey (No.2)*, представка бр. 11236/09, пресуда од 9. јула 2019. године.
- Amann v. Switzerland*, представка бр. 27798/95, пресуда од 16. фебруара 2000. године.
- Andreou Papi v. Turkey*, представка бр. 16094/90, пресуда од 1. марта 2010. године.
- Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhev v. Bulgaria*, представка бр. 62540/00, пресуда од 28. јуна 2007. године.

- Avilkina and others v. Russia*, представка бр. 1585/09, пресуда од 6. јуна 2013. године.
Beizaras and Levickas v. Lithuania, представка бр. 41288/15, пресуда од 14. маја 2020. године.
Bensaid v. The United Kingdom, представка бр. 44599/98, пресуда од 6. маја 2001. године.
Berrehab v. The Netherlands, представка бр. 10730/84, пресуда од 21. јуна 1988. године.
Big Brother Watch and others v. The United Kingdom, представка бр. 58170/13, пресуда од 25. маја 2021. године.
Boyle v. The United Kingdom, представка бр. 16580/90, пресуда од 28. фебруара 1994. године.
Burghartz v. Switzerland, представка бр. 16213/90, пресуда од 22. фебруара 1994. године.
Вуков v. Russia, представка бр. 4378/02, пресуда од 10. марта 2009. године.
Cangu v. Turkey, представка бр. 24973/15, пресуда од 29. априла 2019. године.
Caruana v. Malta, представка бр. 41079/16, одлука о неприхватљивости представке од 15. маја 2018. године.
Christine Goodwin v. The United Kingdom, представка бр. 28957/95, пресуда од 11. јула 2002. године.
Copland v. The United Kingdom, представка бр. 62617/00, пресуда од 3. јула 2007. године.
Corley and otherc v. Russia, представка бр. 292/06 и 43490/06, пресуда од 23. фебруара 2022. године.
Cyprus v. Turkey, представка бр. 6780/74, Извештај Комисије од 10. јула 1976. године.
Cyprus v. Turkey, представка бр. 8007/77, Извештај Комисије од 4. октобра 1983. године.
Damades v. Turkey, представка бр. 16219/90, пресуда од 1. децембра 2008. године.
Denisov v. Ukraine, представка бр. 76639/11, пресуда од 25. септембра 2018. године.
Dudgeon v. The United Kingdom, представка бр. 7525/76, пресуда од 22. октобра 1981. године.
F.O. v. Croatia, представка бр. 29555/13, пресуда од 06. септембра 2021. године.
Fägerskiöld v. Sweden, представка бр. 37664/04, одлука о неприхватљивости представке од 26. фебруара 2008. године.
Gaskin v. The United Kingdom, представка бр. 10454/83, пресуда од 7. јула 1989. године.
Genovese v. Malta, представка бр. 53124/09, пресуда од 11. јануара 2012. године.
Greece v. The United Kingdom, представка бр. 176/56, Извештај Европске Комисије (члан 31 Конвенције) од 26. септембра 1958. године.,
Guhn v. Poland, представка бр. 45519/20.
Haas v. Switzerland, представка бр. 31322/07, пресуда од 20. јануара 2011. године.
Hatton and others v. The United Kingdom, представка бр. 36022/97, пресуда од 8. јула 2003. године.
Horych v. Poland, представка бр. 13621/08, пресуда од 17. априла 2012. године.
Iordachi and others v. Moldova, представка бр. 25198/02, пресуда од 14. септембра 2009. године.

- Jevremović v. Serbia*, представка бр. 3150/05, пресуда од 17. јула 2007. године.
Jivan v. Romania, представка бр. 62250/19, пресуда од 8. маја 2022. године.
Johnson and others v. Ireland, представка бр. 9697/82, пресуда од 18. децембра 1986. године.
Jolie and Lebrun v. Belgium, представка бр. 11418/85, пресуда од 14. маја 1986. године.
Kilin v. Russia, представка бр. 10271/12, пресуда од 11. августа 2021. године.
Klaus Müller v. Germany, представка бр. 24173/18, пресуда од 19. фебруара 2021. године.
Kopp v. Switzerland, представка бр. 23224/94, пресуда од 25. марта 1998. године.
Kotilainen and others v. Finland, представка бр. 62439/12, пресуда од 17. децембра 2020. године.
Krušković v. Croatia, представка бр. 46185/08, пресуда од 21. септембра 2011. године.
Kuimov v. Russia, представка бр. 32147/04, пресуда од 8. јануара 2009. године.
L.H. v. Latvia, представка бр. 52019/07, пресуда од 29. априла 2014. године.
Lawless v. Ireland, представка бр. 332/57, пресуда од 01. јула 1961. године.
Leander v. Sweden, представка бр. 9248/81, пресуда од 26. марта 1987. године.
Liberty and others v. The United Kingdom, представка бр. 58243/00, пресуда од 1. јула 2008. године.
Lopez Ribalda and others v. Spain, представка бр. 1874/13 и 8567/13, пресуда од 17. октобра 2019. године.
Lüdi v. Switzerland, представка бр. 12433/86, пресуда од 15. јуна 1992. године.
M.A.K. and R.K. v. The United Kingdom, представка бр. 45901/05 и 40146/06, пресуда од 23. јуна 2010. године.
M.L. v. Slovakia, представка бр. 34159/17, пресуда од 14. јануара 2022. године.
M.S. v. Sweden, представка бр. 20837/92, пресуда од 27. августа 1997. године.
Marckx v. Belgium, представка бр. 6833/74, пресуда од 13. јуна 1979. године.
Margareta and Roger Andersson v. Sweden, представка бр. 12963/87, пресуда од 12. октобра 1988. године.
Marper v. the United Kingdom, представка бр. 30562/04, пресуда од 4. септембра 2008. године.
Mehmet Ulusoy and others v. Turkey, представка бр. 54969/09, пресуда од 4. новембра 2019. године.
Mennesson v. France, представка бр. 65192/11, пресуда од 26. септембра 2014. године.
Mentes and others v. Turkey, представка бр. 58/1996/677/867, пресуда од 28. новембра 1997. године.
Merger and Cross v. France, представка бр. 68864/01, пресуда од 22. децембра 2004. године.
Michalski v. Poland, представка бр. 34180/20.
Michaud v. France, представка бр. 12323/11, пресуда од 6. марта 2013. године.
Mikulić v. Croatia, представка бр. 53176/99, пресуда од 4. септембра 2002. године.
Mockutė v. Lithuania, представка бр. 66490/09, пресуда од 27. фебруара 2018. године.
Moretti and Benedetti v. Italy, представка бр. 16318/07, пресуда од 22. новембра 2010. године.

- Mozer v. The Republic of Moldova and Russia*, представка бр. 11138/10, пресуда од 23. фебруара 2016. године.
- Nada v. Switzerland*, представка бр. 10593/08, пресуда од 12. септембра 2012. године.
- Narinen v. Finland*, представка бр. 45027/98, пресуда од 1. септембра 2004. године.
- Niemietz v. Germany*, представка бр. 13710/88, пресуда од 16. децембра 1992. године.
- Nitecki v. Poland*, представка бр. 65653/01, одлука о прихватљивости представке од 21. марта 2002. године.
- Novotna v. the Czech Republic*, представка бр. 3867/14, пресуда од 8. априла 2021. године.
- Oleksandr Volkov v. Ukraine*, представка бр. 21722/11, пресуда од 27. маја 2013. године.
- Olson v. Sweden*, представка бр. 13441/87, пресуда од 17. априла 1991. године.
- Olsson v. Sweden*, представка бр. 10465/83, пресуда од 24. марта 1988. године.
- Paradiso and Campanelli v. Italy*, представка бр. 25358/12, пресуда од 24. јануара 2017. године.
- Peck v. The United Kingdom*, представка бр. 44647/98, пресуда од 28. априла 2003. године.
- Phinikaridou v. Cyprus*, представка бр. 23890/02, пресуда од 20. децембра 2007. године.
- Piechowicz v. Poland*, представка бр. 20071/07, пресуда од 17. јула 2012. године.
- Polat v. Austria*, представка бр. 12886/16, пресуда од 20. октобра 2021. године.
- Pretty v. The United Kingdom*, представка бр. 2346/02, пресуда од 29. јула 2002. године.
- Roche v. The United Kingdom*, представка бр. 32555/96, пресуда од 19. октобра 2005. године.
- Rotaru v. Romania*, представка бр. 28341/95, пресуда од 4. маја 2000. године.
- S.A.S. v. France*, представка бр. 43835/11, пресуда од 1. јула 2014. године.
- Sabani v. Belgium*, представка бр. 53069/15, пресуда од 8. јуна 2022. године.
- Sanoma Uitgevers B.V. v. the Netherlands*, представка бр. 38224/03, пресуда од 14. септембра 2010. године.
- Sargsyan v. Azerbaijan*, представка бр. 40167/06, пресуда од 16. јуна 2015. године.
- Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland*, представка бр. 931/13, пресуда од 27. јуна 2017. године.
- Schmidt v. Germany*, представка бр. 32352/02, одлука о неприхватљивости представке од 5. јануара 2006. године.
- Shimovolos v. Russia*, представка бр. 30194/09, пресуда од 21. јуна 2011. године.
- Silver and others v. The United Kingdom*, представка бр. 5947/72, пресуда од 25. марта 1983. године.
- Söderman v. Sweden*, представка бр. 5786/08, пресуда од 12. новембра 2013. године.
- Solomakhin v. Ukraine*, представка бр. 24429/03, пресуда од 15. марта 2012. године.
- Sommerfeld v. Germany*, представка бр. 31871/96, пресуда од 8. јула 2003. године.
- Steeg and Wenger v. Germany*, представка бр. , 10744/05, 41349/06, одлука о неприхватљивости представке од 3. јуна 2010. године

- Stés Colas Est and others v. France*, представка бр. 37971/97, пресуда од 16. јула 2002. године.
- Strand Lobben and others v. Norway*, представка бр. 37283/13, пресуда од 10. септембра 2019. године.
- Surikov v. Ukraine*, представка бр. 42788/06, пресуда од 26. јануара 2017. године.
- Susnescu v. Romania*, представка бр. 19034/21, одлука Суда од 10. новембра 2022. године.
- Špadijer v. Montenegro*, представка бр. 31549/18, пресуда од 09. фебруара 2022. године.
- Tasev v. North Macedonia*, представка бр. 9825/13, пресуда од 16. августа 2019. године.
- Thevenon v. France*, представка бр. 46061/21, одлука о неприхватљивости представке од 13. септембра 2022. године.
- United Communist Party of Turkey and others v. Turkey*, представка бр. 19392/92, пресуда од 30. јануара 1998. године.
- Uzun v. Germany*, представка бр. 35623/05, пресуда од 2. децембра 2010. године.
- Vasilica Mocanu v. Romania*, представка бр. 43545/13, пресуда од 6. марта 2017. године.
- Vavrička and others v. The Czech Republic*, представка бр. 47621/13, пресуда од 8. априла 2021. године.
- Velcea and Mazare v. Romania*, представка бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009. године.
- Vig v. Hungary*, представка бр. 59648/13, пресуда од 14. априла 2021. године.
- Wieser and Bicos GmbH v. Austria*, представка бр. 74336/01, одлука о неприхватљивости представке од 16. маја 2006. године.
- Winterstein and others v. France*, представка бр. 27013/07, пресуда од 17. октобра 2010. године.
- X, Y and Z v. The United Kingdom*, представка бр. 21830/93, пресуда од 22. априла 1997. године.
- X. v. Switzerland*, представка бр. 16744/14, пресуда од 26. априла 2017. године.
- Z v. Finland*, представка бр. 22009/93, пресуда од 25. фебруара 1997. године.

Bojan N. Tubić
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
B.Tubic@pf.uns.ac.rs
ORCID ID: 0000-0002-1590-3638

Aleksandra A. Toroman
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
aleksandra.toroman@outlook.com
ORCID ID: 0000-0003-3848-0620

Derogations of Article 8 of The European Convention for The Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms During a State of Emergency

Abstract: *The right to privacy is one of the fundamental human rights, as it encompasses a wide range of relationships related to the private life of the individual. Starting with the right to family life and the right to private life, many institutions that seem very important nowadays, such as data protection, find their place and are part of the right to privacy. Nevertheless, the right to privacy is one of the relative rights protected by the European Convention, which means that it can be derogated in specific cases and under certain conditions. The purpose of this article is to examine the conditions set out in the European Convention for the derogation of right to privacy and to analyse the practice of the European Court of Human Rights. This Court has, in its jurisprudence, restrictively derogated the right to privacy, with fulfilling three conditions: prescription by law, necessary in a democratic society and achieving certain legitimate aim. One of the examples of the possibility of its restriction is the epidemic of the Covid-19 virus. Considering that numerous countries around the world have restricted the right to privacy, the question is whether and to what extent the restriction was in accordance with prescribed conditions for derogation of this right.*

Keywords: *Article 8 of the ECHR, Covid-19, derogation, state of emergency.*

Датум пријема рада: 15.06.2023.

Датум достављања коначне верзије рада: 14.09.2023.

Датум прихватања рада: 14.09.2023.